

2010 m. apžvalga

I. Įvadas

Ši apžvalga yra ketvirtoji viešai skelbiama EDAPP, kuris teikia konsultacijas dėl ES teisės aktų pasiūlymų ir susijusių dokumentų, apžvalga. Kadangi 2010 m. Komisijos darbo programa ir Stokholmo programos įgyvendinimo veiksmų planas buvo paskelbti atitinkamai kovo ir balandžio mėn., EDAPP apžvalga skelbiama vėliau nei įprastai – birželio, o ne gruodžio mėnesį. Ji paskelbta EDAPP interneto svetainėje www.edps.europa.eu.

Ši apžvalga yra EDAPP metinės veiklos ciklo dalis. Kartą per metus EDAPP pateikia praėjusių metų savo veiklos ataskaitą. Be to, EDAPP paskelbia savo kitų metų ketinimų konsultacijų srityje sąrašą.

Bendros informacijos, susijusios su šia apžvalga, galima rasti 2005 m. kovo 18 d. strateginiame dokumente „EDAPP – Bendrijos institucijų patarėjas dėl pasiūlymų dėl teisės aktų ir susijusių dokumentų“¹. Šiame dokumente EDAPP nustatė savo politiką, susijusią su konsultacijų teikimu teisės aktų pasiūlymų srityje; šis uždavinys yra viena pagrindinių jo funkcijų, numatytų Reglamento (EB) Nr. 45/2001 28 straipsnio 2 dalyje ir 41 straipsnyje. EDAPP darbo metodas aprašytas strateginio dokumento 5 skyriuje. Didelę šio darbo dalį sudaro atranka ir planavimas (įskaitant reguliarią šios atrankos ir planavimo peržiūrą), kurie yra būtini siekiant veiksmingai konsultuoti.

Pagrindiniai šių metų apžvalgos šaltiniai, kaip įprasta, yra 2010 m. Komisijos teisėkūros ir darbo programa bei keletas susijusių Komisijos planavimo dokumentų, taip pat minėtas Stokholmo programos veiksmų planas. Apžvalgą parengė EDAPP personalas. Rengiant ją tam tikriems Komisijos suinteresuotiesiems subjektams buvo suteikta galimybė pateikti savo pasiūlymus. Šie pasiūlymai labai vertingi.

Šią apžvalgą sudaro du dokumentai:

- ši įvadinė dalis, kurioje pateikiama trumpa konteksto analizė ir EDAPP 2010 m. prioritetai;
- priedas, kuriame pateikiami atitinkami Komisijos pasiūlymai ir kiti neseniai priimti arba planuojami dokumentai, dėl kurių EDAPP turi pateikti nuomonę.

Priedas pirmą kartą buvo paskelbtas 2006 m. gruodžio mėn. ir nuo to laiko atnaujinamas tris kartus per metus.

EDAPP pateikus nuomonę dėl dokumento (ar kitaip viešai į ją sureagavus), paprastai jis išbraukiamas iš priedo. Tačiau reikėtų pabrėžti, kad pateikęs savo nuomonę EDAPP toliau dalyvauja teisėkūros procese. Ypatingais atvejais dalykas gali būti

¹ EDAPP interneto svetainėje, žr. EDAPP / Leidiniai / Dokumentai.

pakartotinai įtrauktas į priedą, kuriame EDAPP pateikia antrąją nuomonę. EDAPP nuomones taip pat galima rasti EDAPP interneto svetainėje².

II. Trumpa konteksto analizė

Palyginti su praėjusiais metais, padėtis ES teisės aktų srityje gerokai pasikeitė. 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojus Lisabonos sutarčiai policijos ir teismų bendradarbiavimo politikos sritis buvo perkelta į anksčiau buvusį Bendrijos ramstį. Dėl to Europos Parlamentas ir Europos Teisingumo Teismas įgijo kompetenciją šioje srityje (kai kuriais atvejais taikomas pereinamasis laikotarpis).

Naujoji teisinė tvarka pagal Lisabonos sutartį taip pat padarė poveikį EDAPP veiklai. Patvirtinta EDAPP kaip teisės aktų leidėjo patarėjo dabartinė veikla konsultuoti teisės aktų leidėją teisėkūros veiklos klausimais, turinčiais reikšmės duomenų apsaugai visose ES politikos srityse. Tačiau EDAPP kaip priežiūrą vykdančios institucijos kompetencijos aprėptis nėra tokia akivaizdi. Siekiant neleisti atsirasti piliečių asmens duomenų apsaugos teisinėms spragoms, 2010 m. reikėtų kuo greičiau patikslinti EDAPP kompetenciją.

a. Siekiant sukurti naują duomenų apsaugos teisės sistemą

Teisė į duomenų apsaugą Lisabonos sutartyje buvo patvirtinta ir sustiprinta. Teisė į duomenų apsaugą įtvirtinta ES pagrindinių teisių chartijos, kuri dabar turi tokią pat teisinę galią, kaip Sutartys, 8 straipsnyje. Be to, ši teisė nustatyta SESV 16 straipsnyje, kuris dabar yra vienas teisinis pagrindas duomenų apsaugos teisės aktams priimti. Šis naujas teisinis pagrindas tapo svarbiu pagrindu pradėti diskusijas apie ES duomenų apsaugos taisyklių persvarstymą. 2009 m. antrojoje pusėje buvo surengta vieša konsultacija dėl duomenų apsaugos taisyklių gerinimo, taip pat tikimasi, kad iki 2010 m. pabaigos bus pateiktas naujų teisės aktų pasiūlymas. Pasiūlyta daug dabar galiojančių teisės aktų patobulinimų, pvz., nustatyti pareigą pranešti apie saugumo pažeidimus, padidinti duomenų subjekto galias, nustatyti „atsakomybės“ ir „privatumo užtikrinimo projektuojant“ principus. Be to, svarbią informaciją dėl nacionalinių duomenų apsaugos institucijų nepriklausomumo savo 2010 m. kovo 9 d. sprendime pateikė Europos Teisingumo Teismas. EDAPP remia idėją stiprinti dabar galiojančias duomenų apsaugos taisykles ir į naują teisės aktą įtraukti policijos ir teismų bendradarbiavimo sritį (šiuo metu ši sritis reglamentuojama atskiru Pagrindų sprendimu 2008/977/TVR). Nauji duomenų apsaugos teisės aktai yra vienas svarbiausių EDAPP 2010 m. prioritetų.

b. Tolesnė Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės plėtra

2009 m. gruodžio mėn. priimta Stokholmo programa. Ši programa pakeitė Hagos programą ir joje nustatyti Europos laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės plėtros prioritetai kitiems penkeriems metams. Stokholmo programoje pabrėžiamas poreikis apsaugoti asmens duomenis globalioje visuomenėje, kuriai būdingi greitai technologiniai pokyčiai ir informacijos mainai be sienų. Be to, programoje

² Žr. Konsultacijos / Nuomonės.

pabrėžiamas poreikis keisti duomenimis Europos saugumo labai ir numatoma sukurti Vidaus saugumo strategiją. Dėl jos 2010 m. spalio mėn. turi būti priimtas komunikatas. Plėtodamas Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę, Europos teisės aktų leidėjas turi nuolat ieškoti tinkamos pusiausvyros tarp, viena vertus, saugumo ir laisvo piliečių judėjimo, ir, kita vertus, jų privatumo ir asmens duomenų apsaugos. Nereikia nė sakyti, kad EDAPP atidžiai stebės visus veiksmus, kurie šioje srityje skelbiami Stokholmo veiksmų plane. Visų pirma EDAPP norėtų paminėti atvykimo ir išvykimo sistemos bei keleivių registravimo programos sukūrimą, numatomą direktyvą dėl PNR naudojimo teisės saugos tikslais, galimybę įdiegti ES EKLS ir kūno skenavimo įrangos naudojimą oro uostuose. Kai kurios iš šių iniciatyvų suplanuotos 2011 m. pradžioje, tačiau jos vis vien įtrauktos į 2010 m. EDAPP apžvalgą, kadangi diskusija dėl šių iniciatyvų prasidės šiais metais ir kadangi jos turi svarbią reikšmę duomenų apsaugai. Be to, EDAPP analizuos Komunikatą dėl politikos ir priemonių tinklui ir informacijos saugumui stiprinti, jų tikimasi 2010 m. birželio mėn. EDAPP taip pat atidžiai stebės paskelbtą Duomenų saugojimo direktyvos persvarstymą ir vertins, ar reikėtų išsamiai įvertinti šios direktyvos poreikį ir tokios priemonės proporcingumą.

c. Tarptautinis bendradarbiavimas ir duomenų perdavimas

Ir Komisijos darbo programoje, ir Stokholmo programos veiksmų plane pabrėžiamas tolesnis ES išorės darbotvarkės rengimas. Laisvės, saugumo ir teisingumo srityje vidaus politika ir išorės politika yra neatsiejamos. Tarptautinis bendradarbiavimas saugumo ir teisės saugos srityse tebėra vienas svarbiausių pasaulinės darbotvarkės klausimų. ES ir JAV aptars bendrąjį susitarimą dėl duomenų mainų teisės saugos tikslais, taip pat specialųjį susitarimą dėl finansinių duomenų mainų. EDAPP visais įmanomais atvejais atidžiai stebės šias derybas. Šiuo atžvilgiu didelę reikšmę turi naujoji Europos Parlamento kompetencija ES išorės santykių srityje įsigaliojus Lisabonos sutarčiai. EDAPP stebės ir kitus tarptautinius susitarimus, kuriuos dar planuojama sudaryti ir kurie turi reikšmės duomenų apsaugai, pvz., ACTA ir kelis susitarimus dėl keitimosi PNR, ir teiks dėl jų pastabas.

d. Technologiniai pokyčiai. Europos skaitmeninė darbotvarkė

2010 m. kovo mėn. Komisija paskelbė iniciatyvą „2020 m. Europa. Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija“. Ši iniciatyva – tai reakcija į pastarųjų metų finansų ir ekonomikos krizę, joje nustatomi tolesnio Europos ekonomikos augimo tikslai. Viena iš strateginių iniciatyvų, nustatytų Europos 2020 m. komunikate, yra Europos skaitmeninė darbotvarkė, išsamiau patikslinta 2010 m. Komisijos darbo programoje. Skaitmeninėje darbotvarkėje nustatomi prioritetai greičiau plėtoti spartųjį internetą ir užtikrinti, kad namų ūkiai ir įmonės galėtų naudotis skaitmeninių technologijų teikiamomis galimybėmis. Daug skelbiamų iniciatyvų, susijusių su skaitmenine darbotvarke, turi reikšmės duomenų apsaugai, pvz., elektroninės tapatybės (eID) sistema, europinių e. valdžios paslaugų autentifikavimo ir sąveikos sistema. Skaitmeninės darbotvarkės srityje EDAPP taip pat atsižvelgs į komunikatą dėl privatumo ir pasitikėjimo universalioje informacinėje visuomenėje. Be to, EDAPP stebės pasiūlymus, kuriuose numatyta diegti naujas technologijas tokiose srityse, kaip kelių transportas (e. judumo paketas) ir energetika (pažangių elektros tinklų naudojimas).

III. EDAPP 2010 m. prioritetai

EDAPP, kaip patarėjo dėl ES teisės aktų pasiūlymų ir susijusių dokumentų, politika nesikeis. Rezultatų nuoseklumas turi esminę reikšmę EDAPP mėginant surasti tinkamą pusiausvyrą tarp duomenų apsaugos ir kitų (viešųjų) interesų. Kaip ir ankstesniais metais, EDAPP ketina pateikti savo nuomonę dėl visų teisės aktų pasiūlymų, turinčių esminę reikšmę duomenų apsaugai. Pagrindiniai klausimai, kuriais EDAPP teiks pastabas, yra tokie:

- a. Siekis priimti naujus duomenų apsaugos teisės aktus
 - ES duomenų apsaugos sistemos persvarstymas
 - Tolesnis „valdytojo“ ir „tvarkytojo“ sąvokų apibrėžimas ir „atsakomybės“ sąvokos tikslinimas, taip pat taikytinos teisės ir jurisdikcijos klausimas (kartu su nacionalinėmis duomenų apsaugos institucijomis, dalyvaujant 29 straipsnio darbo grupei).
- b. Tolesnė Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės plėtra
 - Vidaus saugumo strategija
 - Kūno skenavimo įrangos naudojimas oro uostuose
 - ES-PNR
 - Komunikatas dėl politikos ir priemonių tinklui ir informacijos saugumui stiprinti
 - FRONTEX reglamento keitimas
 - Duomenų saugojimo direktyvos įvertinimas
 - Sienų valdymas ir atvykimo ir išvykimo sistema
 - Keleivių registracijos programa (KRP)
 - ES EKLS
 - Veikla, susijusi su e. teisingumu ir viena teismine erdve
- c. Tarptautinis bendradarbiavimas ir duomenų perdavimas
 - ES ir JAV susitarimas dėl keitimosi asmens duomenimis teisėsaugos tikslais
 - ES ir JAV susitarimas dėl duomenų apie finansinių mokėjimų pranešimus perdavimo siekiant kovoti su terorizmu
 - PNR susitarimai su JAV, Kanada ir Australija
 - Kovos su klastojimu prekybos susitarimas
- d. Technologiniai pokyčiai. Skaitmeninė darbotvarkė
 - E. parašo direktyva
 - Europinių e. valdžios paslaugų sąveikos sistema
 - E. judumo paketas
 - Pažangiųjų elektros tinklų reglamentavimo sistema
 - Komunikatas dėl privatumo ir pasitikėjimo universalioje informacinėje visuomenėje.

Briuselis, 2010 m. birželio mėn.